

Informacje o książce

Autor: Andrzej Jureczko

Wydawca: Avalon

Rok wydania: 2016

Stron: 215

Wymiary: 20,6 x 14,6 x 1,3 cm

Oprawa: miękka

ISBN: 978-83-7730-199-9

Recenzja

Wiele, a zaryzykowałbym nawet, że większość publikacji wydawnictwa Avalon poświęcona jest historii średniowiecza. Nie inaczej jest w przypadku recenzowanej biografii przedstawiającej kolejnego władcę z dynastii Piastów – Henryka III Białego. Czytelnik ma okazję poznania księcia piastowskiego doby rozbitcia dzielnicowego, tym razem z gałęzi śląskiej. Warto przyjrzeć się bliżej naszemu bohaterowi, który nie jest tak znany jak jego ojciec czy dziad.

Jak możemy wyczytać z tylnej okładki książki, autor jest absolwentem historii Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz pracownikiem Instytutu Historii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie. Jego zainteresowania skupiają się na historii średniowiecza Śląska i Małopolski, historii miast i osadnictwa. Zajmuje się też sfragistyką i heraldyką. Spośród jego prac warto wymienić: *Testament Krzywoustego* oraz publikację stworzoną wspólnie z innymi autorami: *Wielka Historia Polski, t. I do 1320 roku*

Recenzowana pozycja składa się z pięciu zasadniczych rozdziałów oraz wstępu i zakończenia.

Henryk III Biały, książę wrocławski (1247-1266)

Wpisany przez Andrzej Zyśko

wtorek, 22 października 2019 19:21 - Poprawiony czwartek, 24 października 2019 07:27

We wstępie autor omówił pokrótce również źródła historyczne oraz opracowania dotyczące czasów panowania Henryka III. Zakończenie pełni z kolei rolę króciutkiego podsumowania – obejmuje dwie strony tekstu.

W pierwszym rozdziale Andrzej Jureczko opisuje czas po klęsce legnickiej w 1241 roku, kiedy to zginął Henryk Pobożny. Pozostawił on po sobie liczne potomstwo. Henryk zwany Białym nie był najstarszym synem Pobożnego. Miał dwóch starszych braci: Bolesława II Łysego albo Rogatkę (zwanego również Cudacznym) i Mieszka, oraz dwóch młodszych: Władysława i Konrada. Przyjmuje się, że Mieszko zmarł w ciągu roku od bitwy pod Legnicą. Regencję w okresie małoletniości Henryka przejęła matka Anna, ale bardzo szybko współuczestnictwo w rządach uzyskał najstarszy Bolesław Rogatka. W annałach Henryk III pojawia się w ciągu następnych kilku lat wraz z najstarszym bratem, a od około 1248 roku historycy przyjmują podział Śląska pomiędzy braci na część legnicką i wrocławską. Ta druga przypadła właśnie Henrykowi.

W drugim rozdziale omówiono spory między braćmi. Młodszy Konrad dążył do uzyskania własnej dzielnicy i nawet przez kilka miesięcy współrządził z najstarszym Bolesławem. Ten ostatni z kolei wkrótce po podziale ziem napadł na władztwo Henryka. Nasz bohater w obliczu zagrożenia musiał szukać pomocy z zewnątrz. Nie była to pierwsza i ostatnia akcja, w której dochodziło to zatargów i wręcz otwartej walki między synami Henryka Pobożnego. Z takiej okazji mogli tylko korzystać obcy. Henryk Biały w zamian za pomoc zastawiał lub darował kolejne fragmenty swego władztwa. Widząc słabość dziedziców śląskich, nie przebierali w środkach ich wielkopolscy kuzyni, którzy poszerzali swoje terytorium kosztem Śląska. Pod ich protekcją udał się w pewnym momencie Konrad – brat Rogatki i Henryka III. Największą stratą tamtego czasu była ziemia lubuska. Spory ogniskowały się również wokół walki z klerem i możnymi. Z tymi ostatnimi szczególnie wojował Rogatka, jednak jego burzliwa historia to temat na osobną publikację. Generalnie wszystkie te swary nie wyszły na dobre synom Pobożnego. Warto w tym miejscu dodać, że również najmłodszy Władysław przeznaczony do stanu duchowego był wmieszany w spory o terytorium po ojcu. Wkrótce Rogatka przestał być tak groźny dla Henryka jak w pierwszych latach jego rządów we Wrocławiu. Aby zachować pewną równowagę sił w regionie, Henryk III zaczął nawet pomagać swemu najstarszemu bratu, spłacał między innymi jego długi.

Trzeci rozdział skupia się na uzależnieniu się Śląska od wpływów czeskich. Wydarzeniem, które zapoczątkowało ten proces, była rywalizacja króla Czech Wacława I z cesarzem Fryderykiem II o spadek po rodzie Babenbergów. Henryk III został sojusznikiem Wacława. Wkrótce przeciwnikiem tego ostatniego stał się Bela IV, który także miał swoich zwolenników w Polsce (Bolesław Wstydlawy, Władysław opolski). Walka między królestwami spowodowała szachowanie się pomniejszych sojuszników, którymi byli książęta dzielnicowi w Polsce. Po śmierci Wacława I Henryk pozostał wierny kolejnemu władcy Czech – Przemysłowi Ottokarowi

II. U schyłku swoich rządów Henryk Biały zwrócił się do czeskiego króla o protekcję dla swojego syna Henryka IV. Te oraz inne czynniki spowodowały, że Śląsk na kolejne stulecia znalazł się w strefie wpływów czeskich.

Ostatnie dwa rozdziały publikacji skupiają się na działalności księcia wrocławskiego na polu gospodarczym oraz urzędniczym. W oczach historyków działalność polityczna Henryka Białego wypada dość blado, ale jednocześnie podkreślają oni jego dobre zarządzanie i talent administracyjny. Henryk III w stosunku do swoich poprzedników wydał bardzo dużą liczbę dokumentów regulujących różne kwestie dotyczące jego władztwa. W czwartym rozdziale autor umieścił trzy tabele prezentujące znane nam nadania ziem przez księcia, w kolejnej sprzedaż dóbr ziemskich, a w ostatniej lokacje wsi podczas jego panowania w rządzonym przez niego księstwie. Z tego krótkiego przeglądu wynika, że Henryk III dbał o rozwój swojej dzielnicy. Niepowodzenia na polu dyplomatycznym i politycznym należy rzucić na ogólny kryzys, który zapanował po klęsce legnickiej w tej części Europy, a także bliskość oraz wpływ państw znacznie silniejszych od księstw dzielnicowych.

Dr Andrzej Jureczko przy pisaniu swojej pracy skorzystał z wielu dostępnych źródeł historycznych oraz licznych opracowań. Warto wymienić tutaj *Schlesisches Urkundenbuch, Księgę Henrykowską*

,
Kronikę polską

i
Kronikę wielkopolską

. Wszystkie one zostały wymienione pod koniec książki i zawarte na ponad 20 stronach. Na samym końcu znajduje się indeks osób, który ułatwia czytelnikowi wyszukanie w treści konkretnej postaci. W tekście natrafimy nieraz na całe zwroty cytowane po łacinie (np. obszerny fragment na s. 88-89), które mogą sprawić trudność osobom nieznającym choćby podstaw tego języka. W ostatniej dekadzie widać odchodzenie historyków od takiej praktyki, co sprawia, że publikowane prace stają się bardziej przystępne dla szerszego grona czytelników. We wstępie autor wspomina jednak, że pierwsza wersja pracy powstała jeszcze w 1986 roku (ukazała się w wydawnictwie uczelnianym w nakładzie 200 egzemplarzy) i w tamtym czasie pozycja ta była przeznaczona niemal wyłącznie dla historyków. W całym tekście natrafimy również na mnóstwo przypisów stricte naukowych, które świadczą o dobrym warsztacie i wiedzy autora.

Jeśli chodzi o samą edycję, nie mam większych zastrzeżeń. Na okładce została zamieszczona grafika prezentująca pieczęć Henryka III. W tekście trafiają się literówki, ale mają one charakter marginalny. Andrzej Jureczko pisze w sposób przystępny i rzetelnie przedstawia informacje dotyczące tematu. Widać dobre przygotowanie i opracowanie tematu. Z racji swojej objętości książkę czyta się dość szybko. Polecam ją szczególnie osobom, które są żądne wiedzy o nieco

Henryk III Biały, książę wrocławski (1247-1266)

Wpisany przez Andrzej Zyśko

wtorek, 22 października 2019 19:21 - Poprawiony czwartek, 24 października 2019 07:27

marginalizowanych dziejach Śląska doby dzielnicowej po bitwie pod Legnicą, który to okres poprzedziły rządy dwóch władców powszechnie uznawanych za wybitnych.

Autor: *Andrzej Zyśko*

Opublikowano 22.10.2019 r.